

FARNÍ INFORMÁTOR

25. NEDĚLE V MEZIDOBÍ – 24. ZÁŘÍ 2006

Pán mě udržuje na živu

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, pozvedněme svůj prosebný hlas k Bohu, který nám milosrdně pomáhá, a v tomto farním společenství upřímně volejme:

L: PRO SLÁVU SVÉHO JMÉNA, BOŽE, VYSVOBOĎ NÁS.

- Za papeže Benedikta XVI., aby jeho apoštolská cesta do rodného Německa obnovila srdce věřících novou svěžestí víry, prožívané v jedné, svaté, katolické a apoštolské Církvi.
- Za svatou Církev Boží, za náboženskou svobodu, za dialog a přátelství mezi národy a náboženstvími.
- Stvořiteli, který svou přítomností naplňuješ celou zem: pohleď s láskou na naši zem, která je sužována nenávistí a násilím, a dej, aby se všichni lidé stali činiteli spravedlnosti a pokoje, a svět tak znovu našel cestu svornosti a dialogu.
- Za křesťanské rodiče, aby je inspirovala, vedla a posilovala bdělá a starostlivá péče Panny Marie, s níž provázela svého Syna od chudoby betlémských jeslí až k ponížení kříže.
- Za nás, kteří slavíme tuto eucharistii, abychom s radostí přinášeli oběť, ve které Ty máš zalíbení a celý svět spásu, a skrze ni zakoušeli tvou moc, která provází ty, kdo prosí.
- Za věrné zemřelé, kteří spolu s tvým Synem byli pohřbeni, aby - když v Krédu vyznávali: „třetího dne vstal z mrtvých“ - povstali spolu s Ním k životu.

K: Věčný Bože, Ty zachraňuješ pro své jméno a svou mocí zjednáváš právo: slyš modlitbu této své rodiny a popřej sluchu slovům našich úst. Skrze Krista našeho Pána. L: Amen.

POŘAD BOHOSLUŽEB: 24. září – 1. října 2006

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDĚLE 24. září	25. NEDĚLE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Břetislava PETŘÍČKA, + rodinu, Boží ochranu a požehnání pro živou rodinu
		DRYSICE 9.30	za + Marii SYNKOVOU manžela a dceru
		PODIVICE 11.00	za + Annu LANGEROVOU
PONDĚLÍ 25. září	PONDĚLÍ 25. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 18.00	za + Josefa SPISARA, manž., rodiče a snachu Marii
ÚTERÝ 26. září	SV. KOSMA A DAMIÁN, MUČEDNÍCI	VYŠKOV 9.00	na poděkování za přijatá dobrodiní, dar zdraví a Boží požehnání pro celou rodinu
STŘEDA 27. září	SV. VINCENC Z PAULA, KNĚZ	VYŠKOV 19.00 - FARNÍ KOSTEL TRADIČNÍ SVATOVÁCLAVSKÝ KONCERT	
ČTVRTEK 28. září	SLAVNOST SV. VÁCLAV, MUČEDNÍK HLAVNÍ PATRON ČESKÉHO NÁRODA	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Josefa KRKOŠKU, syna Václava, živou a + rodinu
		DRYSICE 9.30	za + Františka KREJČÍHO, manželku a děti
		PODIVICE 11.00	za + P. Václava ŽÁKOVSKÉHO
PÁTEK 29. září	SVÁTEK - SV. MICHAEL, GABRIEL A RAFAEL, AR.	PUSTIMĚŘ 18.00	za + Jana SEDLÁČKA, živou a + rod. a duše v očistci
SOBOTA 30. září	SV. JERONÝM, KNĚZ A UČITEL CÍRKVE		
NEDĚLE 1. října	26. NEDĚLE V MEZIDOBÍ PRAVIDELNÁ MĚSÍČNÍ SBÍRKA	PUSTIMĚŘ 8.00	na poděkování za dar zdraví během 90 let života a za Boží ochranu do dalších let PŘI MŠI SV. PŘIJME SV. KŘTU Daniel BARÁT
		DRYSICE 9.30	za + Annu a Vojtěcha NAVRÁTILOVY a duše v oč.
		PODIVICE 11.00	za + Antonína KOLAŘÍKA, manželku, syna, zetě a + rod.

ÚMYSLY APOŠTOLÁTU MODLITBY NA MĚSÍC ZÁŘÍ

1. Aby lidstvo využívalo sdělovacích prostředků zodpovědně a podle hlasu svědomí.
2. Aby Boží lid v misijních oblastech chápal stálý duchovní růst jako svůj zásadní úkol.
3. Aby státní instituce našly pozitivní přístup k dialogu s církvemi a uznaly jejich přínos v životě společnosti.
4. Aby si křesťané uvědomovali svou odpovědnost za budování pravé civilizace lásky a tak vydávali svědectví milosrdné a věrné lásce Ježíšově.

FARNÍ INFORMÁTOR, XII. roč., týdeník farností PUSTIMĚŘ, DRYSICE, PODIVICE (zázn. 517356351, mobil: 723593106, josef.benicek@tiscali.cz). Vychází každou neděli díky Božímu požehnání, mému namáhání a vašemu finančnímu přispívání. Na mě pamatujte v modlitbě a na svůj příspěvek u pokladny v kostele – „Příspěvky na Farní Informátor“ označené (resp. na účet farnosti u ČS a.s., Vyškov, č.ú.: 1560129309/0800), neb bez toho, jak každý nepochybně ví, by letošní ročník mohl být i poslední. Tisk: MORAVIATISK spol s r.o.; tisk 1ks=10,-Kč. Ve formátu pdf na www.pustimer.cz.

LITURGICKÉ TEXTY 25. NEDĚLE V MEZIDOBÍ

1. ČTENÍ – MDR 2,12A.,17-20

Čtení z knihy Moudrosti.

Bezbožníci řekli: „Čihejme na spravedlivého, podívejme se, zda jsou pravdivá jeho slova, zkusme, jak to s ním skončí. Je-li spravedlivý Božím synem, Bůh se ho ujme a vysvobodí ho z ruky protivníků. Zkoušejme ho soužením a trápením, abychom poznali jeho mírnost a přesvědčili se o jeho trpělivosti. Odsudme ho k hanebné smrti, zda nalezne ochranu, jak říká.“

ŽALM 25

Bože, zachraň mě pro své jméno, – svou mocí mi zjednej právo! – Bože, slyš moji modlitbu, – popřej sluchu slovům mých úst! Neboť povstali proti mně zpupní lidé, – násilníci mi ukládali o život, – na Boha nebrali ohled. Hle, Bůh mi pomáhá, – Pán mě udržuje naživu. – Budu s radostí přinášet oběti, – chválit tvé jméno, Hospodine, že je dobré.

2. ČTENÍ – JAK 3,16-4,3

Čtení z listu svatého apoštola Jakuba.

Milovaní! Kde vládne nevraživost a sobeckost, tam je zmatek a kdejaká špatnost. Moudrost shora je však především čistá, dále pokojná, shovívavá, poddajná, plná milosrdenství a dobrých skutků, ne obojetná ani pokrytecká. Ti, kdo usilují o pokoj, rozsévají v pokoji semeno, jehož plodem je spravedlnost. Z čeho vznikají války, z čeho boje mezi vámi? Jen z vašich žádostí, které bojují ve vašich údech. Žádáte, ale nemáte; zabíjíte a nenávidíte, a přesto nemůžete dosáhnout ničeho; bojujete a válčíte, ale nic nemáte, protože neprosíte. Prosíte, a nic nedostáváte, protože prosíte špatně: chcete to potom rozplýtvat na své rozkoše.

EVANGELIUM – MK 9,30-37

Slova svatého evangelia podle Marka.

Ježíš a jeho učedníci sestoupili s hory a procházeli Galilejí, ale on nechtěl, aby o tom někdo věděl. Poučoval totiž své učedníky a říkal jim: „Syn člověka bude vydán lidem do rukou, a zabijí ho, ale za tři dni po své smrti vstane.“ Oni však té řeči nerozuměli, ale báli se ho zeptat. Potom přišli do Kafarna. Když byl v domě, zeptal se jich: „O čem jste cestou rozmlouvali?“ Oni mlčeli, protože cestou mezi sebou rozmlouvali o tom, kdo z nich je největší. (Ježíš) se posadil, zavolal si svých Dvanáct a řekl jim: „Kdo chce

být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech.“ Pak vzal dítě, postavil ho před ně, objal ho a řekl jim: „Kdo přijme jedno z takových dětí kvůli mně, mne přijímá; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal.“

TARKOVSKÝ

(úvaha Jeho Eminence Tomáše kardinála Špidlíka S.I., čestného občana Pustiměře)

Roku 1996 jsem v Petrohradě v národním muzeu uváděl výstavu dvou malířů: P. Marka Rupnika a Alexandra Iščenka. Při té příležitosti jsem zdůraznil myšlenku, kterou opakuji nejčastěji. Žijeme v době obrazů, setkáváme se s nimi na každém kroku. Bohužel lidé neumějí obrazy „číst“ a umělci jenom zřídka vyjadřují obrazem hluboké náboženské pravdy. Snad proto se staly dnes tak oblíbené ikony. Připomínají nám, co jsme ztratili. Jsou ovšem čestné výjimky. Mezi těmi vyniká filmový umělec A. Tarkovský. Je snadné jej pochopit? Když zemřel, na římské mezinárodní filmové škole při Cinecittà uspořádali vzpomínkové symposium, ke kterému sezvali i proslulé filmové kritiky. Jejich chvalořeči se však omezily na formální přednosti autorových výtvorů, např. jak užívá záběrů deště, krajin atd. Pokud jde o obsah jeho filmů, dodali jenom všeobecně, že je hluboce duchovní. Jak by také mohli vysvětlit něco, co je úzce

spojeno s typicky ruskou teologickou tradicí! Pod tímto titulem jsem se dostal i já do Cinecittà a později i na jiná setkání o Tarkovském. Jeho teologické motivy jsem obvykle vysvětloval u tří filmů: *Nostalgia*, *Solaris*, *Andrej Rubljev*. Pokusím se je i tady kratičce shrnout.

V *Nostalgii* jde o problém věčného života. Je velmi aktuální u moderních ruských myslitelů. Ti jej řeší svým originálním způsobem. Nedovedou se smířit s lidovou představou, že by byl věčný život po smrti, ve který doufáme, nekonečně dlouhý čas. Kromě psychologických potíží, jak takovou věčnost prožívat, je tu i problém filosofický, jak smířit dva tak protichůdné pojmy, jakými je čas a věčnost. Tyto myslitele neuspokojilo ani řešení, která inspirují řecké ikony. Jejich nehybnost ukazuje, že čas už přestal a že se všechen život, jaký známe na zemi, zastavil. Takové jsou i abstraktní ideály idealistické filosofie, které myslitelé označují slovy „falešná věčnost“, protože je neživá. Pravá

věčnost má ráz liturgický jako tajemství života Kristova: udály se v čase a současně jsou věčné, protože se tu spojilo božské s lidským.

Jak tuto myšlenku vyjadřuje film? Vystupuje tu hrdina, který se dostal z totalitárního ruského režimu do svobodné Itálie, do přímého vidění všech uměleckých památek, o kterých snil. Je to obraz přechodu u ubohého časného živobytí do zaslíbeného ráje. Hrdina filmu je v

rozpacích. Setká se s procesím starých žen, které doprovázejí obraz Madony. Jsou symbolem putování do věčnosti. Hrdina se ptá nesměle jedné z nich: „Co tu mohu dělat?“ Dostane stručnou odpověď: „Kleknout si na kolena.“ Je to jakoby slyšel: Stojíš před tajemstvím, hlavou to nevyřešíš. Ale řešení nějaké se musí zjevit. A to zvedení přijde od „blázna“, tj. typicky ruského jurodivého, který svou prostotou vidí dál než ostatní. Ten daruje našemu hrdinovi malou svíčku, symbol víry. Ve světle té víry projde znovu celý svůj život. Ale pak umírá v kostele otevřeném do čtyř světových stran a všechno se mu před očima vrací: matka, mládí, další osudy. Není to náhodou, že se při byzantské pohřební liturgii zpívá „Věčná pamjat“. Všecko dobré, co jsme s vírou prožili, vstoupilo do „Boží paměti“ a stalo se věčným v Bohu.

Co k těmto motivům přidává film *Solaris*? Tam se hrdina vznese tajemnou vzducholodí jakoby satelitem do nadzemské sféry. Ke svému překvapení se ve stejné vzducholodí setká s lidmi, kteří už dříve zemřeli. Jak to, že žijí? Příčinou smrti je nenávisť mezi lidmi. Pozvedne-li se člověk ze sféry této nenávisti do říše lásky, zjistí, že láska všechno znovu oživí. Připomíná to myšlenku originálního ruského myslitele Fjodorova, který se ptá, kdo způsobí konečné vzkříšení z mrtvých a obnovu celého světa. Odpovídáme, že Bůh a druhý příchod Kristův. Zapomínáme však na to, že tu musíme spolupracovat my všichni tak, abychom přemáhali příčinu smrti láskou.

Film *Andrej Rubljov* je jiného rázu. Jde tu o samu podstatu umění a typicky náboženské krásy. Naše kostely jsou ovšem plné obrazů, které jsou jakoby viditelné evangelium, názorná katechese víry. Kdo je maluje? Ve filmu vidíme na počátku mnichy, kteří čtou pilně Písmo a pak se snaží namalovat to, co přečetli. Chtějí podat víru malbou, ale chybí jí konkrétní život. Po nich vystoupí na scénu jiný malíř, který se pohrouží do konkrétního života, ale podlehne kouzlu tělesné krásy a pohanské radosti ze života. Podává život, ale ne víru. Pravý náboženský obraz roste pomalu jako namáhavé lití zvonu. Východní autoři kontemplanace zdůrazňují, že duchovní poznání roste jen z duchovního života. Boha, který je láska, pochopíme jenom láskou, která, jak už jsme řekli dříve, nás přenáší z času do věčnosti. Umělci pak chtějí vždy vytvořit dílo věčné.

Tyto tři malé ukázky stačí k tomu, aby se osvětlilo to, co ke konci života zdůraznil Solovjev: úzký vztah náboženského chápání s uměním. Krása spasí svět (Dostojevský), protože je podstatně symbolická, vede od nižšího k vyššímu. Goethe píše, že všechno, co pomíjí, je jenom podobenstvím. Podobenství užíval Kristus k tomu, aby nás dovedla k Bohu.

APOŠTOLSKÁ CESTA BENEDIKTA XVI. V BAVORSKU – 9.-14. ZÁŘÍ 2006 (2)

Die „Rache“ Gottes ist das Kreuz: das Nein zur Gewalt

Druhý den apoštolské cesty Benedikta XVI. po Bavorsku začal dopolední eucharistickou bohoslužbou na prostranství Neue Messe v Mnichově, někdejšímnichovském letišti a dnes veletržním místem, které je čelním ekonomickým a společenským pólem Německa. Dnes je středem tohoto místa pódium ve tvaru stanu, jemuž vévodí kříž, nejstarší v Bavorsku (pochází z Engehausenu).

Benedikt XVI. přijel na prostranství v 9.20h a během

dlouhé okružní jízdy v otevřeném automobilu se mohl zblízka pozdravit s více než 250.000 věřících, kteří sem připutovali ze všech koutů Německa, ale i ze zahraničí: 10.000 jich přijelo speciálními vlaky z Francie, 3.000 z Rakouska a je tu i velký zástup křesťanů ze střední a východní Evropy. Na tuto chvíli setkání se dnes připravovali už od 6.45h společnou modlitbou růžence a v 8h pak společně recitovali Ranní chvály. Příjezd Svatého Otce ohlašovaly úderý velkého zvonu, který nese jeho jméno a je darem obyvatel Traunsteinu, kde Joseph Ratzinger prožil své dětství, a posléze bude umístěn na zvonici seminární kaple sv. Michaela.

Na tento ohromný zástup ukázal v uvítací řeči i kardinál Friedrich Wetter, arcibiskup Mnichova a Freisingu: „...Kolem oltáře jsou zde shromážděny tisíce věřících. Milióny lidí z domova i ze zahraničí jsou účastny prostřednictvím rozhlasu či televize. Všichni se s námi cítí spojeni: kdo věří v Krista není nikdy sám! Při této eucharistii máme před očima působivý a historicky jedinečný kříž. Je z rektorátu Engehausen nedaleko

Moosburgu a pochází z konce IX. století. Je to nejstarší monumentální kříž na světě, působivé svědectví víry, jež po staletí utvářela naši bavorskou zemi a přispěla k její kráse

a blahu. Před tímto starobylym křížem obracíme svůj pohled k Ježíši. Jeho dokořán otevřenýma očima na nás shlíží Boží láska. Svatý Otče, slavte s námi tuto Boží lásku, která nám byla navždy dána v Ježíši Kristu!“

Při mši svaté, 23. neděle v mezidobí, pronesl Svatý Otec následující homílii:

Draží bratři a sestry, chtěl bych vás nejprve co nejsrdečněji pozdravit: jsem rád, že mohu být znovu mezi vámi a slavit spolu s vámi mši svatou. Jsem rád, že mohu opět navštívit mně důvěrně známá místa, která měla určující vliv na můj život, utvářela mé myšlení i cítění; místa, kde jsem se naučil věřit a žít. Je to příležitost poděkovat všem těm – živým i zemřelým – kteří mne vedli a doprovázeli. Děkuji Bohu za tuto krásnou vlast a za osoby, které mi ji učinily vlastní.

Právě jsme slyšeli tři liturgická čtení, která nám církevní liturgie tuto neděli podává. Všechna tři rozvíjejí dvojí téma, které v podstatě zůstává tématem jediným, zdůrazňujícím podle okolností jeden či druhý aspekt. Všechna tři čtení mluví o Bohu jako středu skutečnosti a středu našeho osobního života. „Hle, váš Bůh!“ volá prorok Izaiáš v prvním čtení (35,4). Jakubův list a úryvek evangelia říkají svým způsobem totéž. Chtějí nás vést k Bohu a tak na uvést na správnou cestu. S tématem „Bůh“ je však spojeno sociální téma: naše vzájemná odpovědnost, naše odpovědnost za svrchovanost spravedlnosti a lásky ve světě. Velmi dramaticky je to vyjádřeno ve druhém čtení, v němž k nám mluví Jakub, Ježíšův blízký příbuzný. Obrací se na společenství, ve kterém se začíná rozmáhat povýšenost, protože se v něm nacházejí i dobře postavené a vážené osoby, přičemž existuje nebezpečí, že se vytratí starost o právo chudých. Jakub nechává ve svých slovech tušit obraz Ježíše,

Boha, který se stal člověkem, a přestože pochází z rodu Davidova, tedy královského, stal se prostým člověkem mezi prostými, neusedl na trůn, ale nakonec zemřel v nejzašší chudobě Kříže. Láska k bližnímu, která je na prvním místě starostí o spravedlnost, je prubířským kamenem víry a lásky k Bohu. Jakub ji nazývá „královským zákonem“ (srv. 2,8), z čehož vysvítá oblíbené Ježíšovo slovo: Boží království, Boží vláda. Neznamená to jakékoli království, které jednou či podruhé přijde, ale znamená, že Bůh se musí stát

určující silou našeho života a našeho jednání. O to žádáme, když se modlíme: „Přijď království Tvé“. Neprosíme o nějakou vzdálenou věc, po které v podstatě možná ani netoužíme a nechceme ji ani zakusit. Naopak, modlíme se, aby Boží vůle nyní určovala naši vůli a tak ve světě panoval Bůh; modlíme se tedy, aby se spravedlnost a láska staly určujícími silami světového řádu. Takováto modlitba se pochopitelně obrací v první řadě na Boha, ale dotýká se také našeho vlastního srdce. Chceme to však skutečně? Zaměřujeme svůj život tímto směrem? „Královský zákon“, zákon Božího království, Jakub nazývá také „zákon svobody“: pokud všichni myslí a žijí podle Boha, pak jsme si všichni rovni, stáváme se svobodní a tak se rodí pravé bratrství. Když v prvním čtení mluví Izaiáš o Bohu – „Hle váš Bůh!“ – mluví současně o spáse pro trpící; a když Jakub, mluví o sociálním řádu jako o neodmyslitelném

výrazu naší víry, mluví logicky také o Bohu, jehož dětmi jsme.

Nyní však musíme obrátit svou pozornost k evangeliu, které vypráví o tom, jak Ježíš uzdravil hluchoněmého. I tady se znovu setkáváme se dvěma aspekty jediného tématu. Ježíš se věnuje trpícím; těm, kteří jsou odsunuti na okraj společnosti. Uzdravuje je a tím, že jim otvírá možnost žít a rozhodovat se, uvádí je do rovnosti a bratrství. To se pochopitelně týká nás všech:

nám všem Ježíš ukazuje zaměření našeho konání, jak máme jednat. Celá událost nám však představuje ještě další dimenzi, kterou naléhavě vykládali církevní otcové a která se zvláštním způsobem týká i nás dnes. Otcové mluví o lidech a k lidem své doby. Avšak to co říkají, se nově týká i nás, moderních lidí. Neexistuje pouze fyzická hluchota, která člověka do značné míry vylučuje ze společenského života. Existuje jistá slabost

sluchu ve vztahu k Bohu, kterou trpíme zvláště v této naší době. My jej prostě už nedokážeme slyšet, naše uši jsou zahlceny mnoha jinými frekvencemi. To co se o něm říká,

*nám připadá jako před-
vědecké, naší době už
neodpovídající. Slabostí
sluchu či přímo
hluchotou ve vztahu k
Bohu se přirozeně
vytrácí i naše schopnost
mluvit s Ním nebo k
Němu. Tím však
přicházíme o zásadní
vnímavost. Naše vnitřní
smysly jsou vystaveny
nebezpečí vyhasnutí.
Nedostatkem této
vnímavosti je pak
drasticky a nebezpečně
omezen rozsah našeho*

vztahu ke skutečnosti obecně. Povážlivým způsobem je tak redukován horizont našeho života.

Evangelium nám vypráví, že Ježíš položil prsty na uši hluchoněmého, vložil trochu svých slin na jazyk nemocného a řekl: „Effatha“ – „Otevři se!“. Evangelista nám uchoval originální aramejské slovo, které Ježíš pronesl, aby nás tak přímo přenesl do onoho okamžiku. To co se nám vypráví je jedinečnou událostí, a přece to nepatří dávné minulosti: totéž Ježíš koná nově a opakovaně i dnes. Toto gesto doteku vykonal i na nás při křtu a řekl: „Effatha“ - „Otevři se!“, aby nás učinil schopnými slyšet Boha a tak nám znovu vrátil možnost k Němu promlouvat. Tato událost, svátost křtu, však v sobě nemá nic magického. Křest otvírá cestu. Uvádí nás do společenství těch, kteří jsou schopni naslouchat a mluvit; uvádí nás do společenství se samotným Ježíšem, který jediný viděl Boha a proto o Něm mohl mluvit (srv. Jan 1,1,8): prostřednictvím víry chce s námi Ježíš sdílet své patření na Boha, své naslouchání Otci a rozmlouvání s Ním. Cesta pokřtěných se musí stát procesem postupného vývoje, v němž rosteme v životě společenství s Bohem a tak

dospíváme i k jinému pohledu na člověka a na stvoření.

Evangelium nás vybízí, abychom si uvědomili, že v nás existuje určitý deficit, pokud jde o naši schopnost vnímat, nedostatek, který si zpočátku jako takový ani nepozorujeme, protože vše ostatní se nám doporučuje svou naléhavostí a rozumností; neboť všechno zdánlivě probíhá normálně, i když nemáme uši a oči pro Boha a žijeme bez Něho. Je ovšem pravdou, že všechno probíhá jednoduše, schází-li v

našem životě a v našem světě Bůh? Ještě než položím další otázky, chtěl bych nejprve povědět něco o svých zkušenostech ze setkání s biskupy celého světa.

Katolická Církev v Německu je ohromující ve svých sociálních činnostech, ve své ochotě pomáhat, kdekoli se to ukáže nezbytné. Stále znovu během svých návštěv „ad limina apostolorum“ mi biskupové, naposledy ti z Afriky, vyprávějí s velkou vděčností o velkodušnosti německých katolíků a pověřují mě, abych jim tuto velkou vděčnost tlumočil. Také biskupové pobaltských zemí, kteří přišli před prázdninami, mně vyprávěli, jak jim němečtí katolíci štědrě pomáhali při rekonstrukci jejich kostelů těžce poškozených v důsledku desetiletí komunistické nadvlády. Ovšem občas některý africký biskup řekne: „Představím-li v Německu sociální projekty, naleznou

okamžitě otevřené dveře. Přijdu-li však s projektem evangelizace, setkám se spíše s výhradami.“ U některých pochopitelně převládá mínění, že sociální projekty je třeba podporovat s maximální naléhavostí, zatímco záležitosti, které se týkají Boha nebo přímo katolické víry jsou spíše okrajové a méně významné. Zkušenost těchto biskupů je nicméně taková, že právě evangelizace musí mít přednost, že je třeba poznat Boha Ježíše Krista, jemu uvěřit a jej milovat; on pak musí obrátit srdce, aby se mohly rozvíjet i sociální záležitosti, začít se smírem, aby – například – bylo možné bojovat proti AIDS a skutečně čelit jeho hlubokým kořenům a s patřičnou pozorností a láskou pečovat o nemocné. Sociální stav a evangelium jsou navzájem neoddelitelné. Tam, kde lidem přinášíme jen poznání, dovednosti, technické schopnosti a přístroje, tam přinášíme příliš málo. Tehdy velmi rychle převládnou mechanismy násilí, a schopnost ničit a zabíjet se stane určující silou k získání moci - vlády, která by dříve či později měla přinést právo, ale která toho nikdy nebude schopna. Tímto způsobem se stále více oddaluje smíření, společné nasazení pro spravedlnost a lásku. Tehdy se vytrácejí kritéria, podle nichž technika vstupuje do služeb práva a lásky. Ale právě na těchto kritériích všechno závisí: kritériích, jež nejsou pouhými

teoriemi, ale osvěcují srdce a uvádějí tak rozum i jednání na správnou cestu.

Obyvatelé Afriky a Asie skutečně obdivují technické vymoženosti západu a naši vědu; děsí se však takového druhu smýšlení, které z pohledu člověku naprosto vylučuje Boha, a považuje to přitom za nejvznešenější formu smýšlení, které je třeba naučit i jejich kultury. Opravdovou hrozbu pro svou identitu nespatřují v křesťanské víře, ale právě v pohrdání Bohem a v cynismu, který považuje pohrdání posvátným za právo svobody a povyšuje zisk na nejvyšší kritérium budoucích

úspěchů bádání. Drazí přátelé, tento cynismus není druhem tolerance a kulturní otevřenosti, kterou národy očekávají a po níž všichni toužíme! Tolerance, kterou naléhavě potřebujeme, zahrnuje bázeň Boží – respekt k tomu, co je pro druhého posvátným. Ovšem tento respekt vůči tomu, co druzí pokládají za posvátné předpokládá, že my sami se znovu naučíme bázni Boží. Tento smysl pro respekt může být v západním světě znovu obnoven pouze tehdy, vzroste-li znovu víra v Boha, bude-li Bůh

znovu přítomen pro nás a v nás. Naši víru nikomu nevnučujeme. Podobný druh proselytismu je protikladem křesťanství. Víra se může rozvíjet pouze ve svobodě. Apelujeme však na svobodu lidí, aby se otevřeli Bohu, hledali Ho a dopřáli mu sluchu. My, zde shromáždění prosíme Pána celým srdcem, aby znovu vyřkl své „Effatha!“, aby uzdravil náš slabý sluch pro Boha, pro jeho působení a jeho slovo; aby nás učinil schopnými vidět a naslouchat. Prosme jej, aby nám pomohl znovu

nalézt slovo modlitby, k níž nás vybízí liturgie a jejíž základní formulí nás naučil v modlitbě Otče náš.

Svět potřebuje Boha. My potřebujeme Boha. Jakého Boha? V prvním čtení se prorok obrací k utiskovanému lidu a říká: „Přijde Boží pomsta“ (Vulg. 35,4). Snadno můžeme vytušit, jak si lid takovou pomstu představoval. Sám prorok však následně zjevuje, v čem spočívá: v uzdravující Boží dobrotě. Definitivní výklad prorokových slov, nacházíme v Tom, který za nás zemřel na kříži: v Ježíši, vtěleném Božím Synu. **Boží „pomstou“ je kříž: „Ne“ k násilí,**

„lásky až do krajnosti“. Toto je Bůh, kterého potřebujeme. Neztrácíme respekt k jiným náboženstvím a kulturám, hluboký respekt k jejich víře, když hlasitě a otevřeně hlásáme tohoto Boha, který se proti násilí postavil svým utrpením; který před zlo a jeho moc klade jako mez a převahu své milosrdenství. K Němu obraťme svou prosbu, aby On byl uprostřed nás a pomáhal nám být věrohodnými svědky. Amen.

Dojemný byl pak obětní průvod, v němž věřící přinášeli sebe samé jako dar, aby tak ukázali, jak veškerý církevní život mnichovské arcidiecéze má podíl na této eucharistii. Dále pak studentka a profesorka uměleckého institutu předali papeži mozaiku, zobrazující evangelní epizodu uzdravení hluchoněmého; dva zástupci Caritas věnovali Svatému Otci

Edmund Stoiber s manželkou
přistupují jako první ke sv. přijímání.

svícen, vyrobený postiženými; seminarista ze semináře sv. Michaela v Traunsteinu a dvě mladé řeholnice z Vietnamu a Bavorska přinesli svíci jako symbol svého povolání. Nakonec zástupci arcidiecézní charity předali Benediktu XVI. výtěžek sbírky na křesťany pro Svatou zemi, která se konala 3. září také v diecézích Passau a Regensburg.

Papež, jenž jako dar zanechal kalich – zakončil slavení modlitbou Anděl Páně. Před ní řekl:

Drazí bratři a sestry, dříve než slavnostním požehnáním zakončíme toto naše eucharistické slavení, chceme se usebrat k modlitbě Anděl Páně. Když jsme uvažovali nad mešními čteními, uvědomili jsme si, jak důležité je – pro život jednotlivce, stejně jako pro klidný a pokojný život všech – vidět v Bohu střed všeho i střed našeho osobního života. Vynikajícím příkladem tohoto postoje je Maria, Matka Páně. Během celého pozemského života byla Ženou naslouchání, Pannou se srdcem otevřeným Bohu i lidem. To věřící pochopili už od

prvních křesťanských staletí, a proto v každé potřebě a nesnázi se na Ni s důvěrou obraceli, prosili o její pomoc a přímluvu u Boha. To na naší bavorské půdě dosvědčují stovky kostelů a svatyní, které jsou jí zasvěceny. Jsou to místa, k nimž po celý rok proudí

nesčetní poutníci, aby se svěřily mateřské a starostlivé lásce Mariině. Tady v Mnichově, uprostřed města, se vypíná Mariensäule, před níž právě před 390 lety bylo Bavorsko slavnostně svěřeno ochraně Matky Boží, a kde jsem včera znovu vroucně prosil Patronku Bavorska o požehnání pro město i zemi.

A jak zvlášť nevzpomenout na svatyni v Alttötting, kam se vypravím na pouť zítra? Tam s radostí otevřu novou adorační kapli, která je právě na tomto místě výmluvným znamením Mariiny úlohy: Ona je a zůstává Pánovou služebnicí, která se nestaví do středu, ale chce nás vést k Bohu, chce nás naučit životnímu stylu, v němž bude Bůh uznáván za střed skutečnosti i našeho osobního života. K ní se nyní obraťme v modlitbě Anděl Páně.

svolával Boží ochranu na lidi, jejich práci, na pole a lesy. Poté zazněl chvalozpěv díky „Grosser Gott, wir loben dich“ (Te Deum). Zpěvy byly předneseny asi třemi stovkami zpěváků a hudebníků mnichovského katedrálního sboru pod vedením Karla-Ludwiga Niese. Mše svatá se rovněž účastnil německý prezident Horst Köhler a bavorský premiér Edmund Stoiber. Po skončení se Benedikt XVI. odebral autem do arcibiskupského paláce, kde jej vítala typická bavorská kapela. Ve 14.30h Svatý Otec vystoupil na balkón, aby pozdravil shromážděné věřící a vyjádřil jim svou blízkost:

„Drazí přátelé, rok co rok jsem k vám promlouval z tohoto balkónu. Jsem rád, že dnes tu mohu být znovu, že mne přišlo pozdravit tolik lidí, a že se tady právem cítím doma, obklopen tolikerou srdečností. Říkám jen Vergelt's Gott. Děkuji Bohu, že nám dopřál jasně modré nebe. Děkuji za hudbu, která mne nyní při příjezdu tak velkolepě vítala. Vergelt's Gott. Vám všem ještě jednou přeji pěknou neděli a požehnaný čas! Ze srdce vám děkuji“. Nato Svatý Otec zakončil krátké setkání Apoštolským požehnáním.

/pokračování příště/

GLAUBE, VERNUNFT UND UNIVERSITÄT. ERINNERUNGEN UND REFLEXIONEN.

Vzhledem k reakcím arabského a islámského světa na projev papeže Benedikta XVI. ve velké aule univerzity v Regensburgu (12.9.), vyvolaným mediální kampaní katarské televize Al-Jazeera, jejíž postoje bez jakékoli soudnosti převzaly četné sdělovací prostředky na Západě, ba dokonce i vikář pražského arcibiskupství, P. Aleš Opatrný v pondělním pořadu „Události“ (18.9.), nemohu skutečnost přejít mlčením. Už v homilii 24. neděle v mezidobí (17. září) – vycházejí z liturgických textů – jsem předložil papežovo prorocké poselství i historickou a duchovní hloubku, z níž vychází. Nyní předkládám úplný překlad jeho projevu, který dosud zůstává neznámý nejen arabskému světu, ale vzhledem k neznalosti jazyků, v nichž byl oficiálně zveřejněn, jej nečetli ani protagonisté současné mediální kampaně.

Eminence, Magnificence,
Excellence, slovatní
pánové, vážené dámy!

Je to pro mne dojemná
chvilka, kdy se znovu
nacházím na univerzitě a
mohu opět pronést
přednášku. Mé myšlenky
se současně vracejí k oněm
létům, kdy jsem po
pěkném období na Vyšším
institutu ve Freisingu
zahájil svou činnost
akademického vyučujícího
na univerzitě v Bonnu.

Bylo to v roce 1959, ještě za časů staré univerzity řádných profesorů. Pro jednotlivé katedry neexistovaly ani asistenti ani písárky, ale kompenzací byl velmi bezprostřední kontakt se studenty a především také mezi profesory. Setkávali jsme se před a po přednášce v kabinetech přednášejících. Kontakty s historiky, filozofy, filology a pochopitelně i mezi oběma teologickými fakultami byly velmi úzké. V každém semestru

byl jednou takzvaný *dies academicus*, den, kdy před studenty celé univerzity předstoupili profesori všech fakult a dali tak zažít *universitas* – něco, o čem jste i Vy, vážený pane rektore, před chvílí zmínil – zkušenost, že my, i přes všechny specializace, které nám mnohdy stěžují vzájemnou komunikaci, tvoříme celek a pracujeme v celistvosti jediného rozumu s rozmanitostí jeho dimenzí, a tak neseme i společnou odpovědnost za správné užívání rozumu – tato skutečnost se stávala

živou zkušeností. Univerzita byla nepochybně hrdá i na své dvě teologické fakulty. Bylo jasné, že i ony tím, že se ptají na rozumnost víry, vykonávají činnost, která nezbytně patří k „celku“ *universitas scientiarum*, i když ne všichni mohli sdílet víru, o jejíž vzájemnou spojitost s obecným rozumem usilovali teologové. Tato vnitřní soudržnost v rozumovém kosmu nebyla narušena ani když se jednou roznesla zpráva, že jeden z kolegů prohlásil, že je na naší univerzitě podivná věc: dvě fakulty, které se zabývají něčím, co neexistuje – Bohem. Na celé univerzitě panovalo neoddiskutovatelné přesvědčení, že i tváří v tvář tak radikálnímu skepticizmu zůstává nezbytným a rozumným ptát se po Bohu prostřednictvím rozumu a to v kontextu tradice křesťanské víry.

To všechno se mi vybavilo, když jsem nedávno četl část díla, vydaného profesorem Theodorem Khoury (Münster) o dialogu, který zřejmě během zimních měsíců roku 1391 vedl nedaleko Ankary vzdělaný byzantský císař Manuel II. Paleolog s učeným Peršanem o křesťanství a islámu a o pravdivosti obou. Tento dialog pravděpodobně zaznamenal sám císař během obléhání Konstantinopole v letech 1394 až 1402. Tak lze vysvětlit, proč jeho úvahy jsou rozvedeny mnohem podrobněji než v případě jeho perského diskutujícího. Dialog se zabývá celou oblastí struktur víry obsažených v Bibli a v Koránu a pozastavuje se především u obrazu Boha a člověka, ale nutně také stále znovu u vztahu mezi – jak se říkalo – třemi „Zákony“ či třemi „řády života“: Starým zákonem – Novým zákonem – Koránem. V této přednášce bych se chtěl dotknout jen jednoho argumentu – ve struktuře celého dialogu spíš okrajového – který mne v kontextu tématu „víra a rozum“ uchvátil a poslouží mi jako východisko k mým úvahám na toto téma.

V sedmém rozhovoru (διάλεξις – kontroverzi), který vydal prof. Khoury, se císař dotýká jihádu svaté války. Císař určitě věděl, že *súra* 2,256 praví: „Žádný nátlak ve věcech víry“. Odborníci říkají, že je to jedna ze *súr* počátečního období, kdy Mohamed sám ještě neměl moc a byl v ohrožení. Císař však přirozeně znal i směrnice, které se stran svaté války rozvinuly později a vešly do Koránu. Aniž by se zastavoval u podrobností, jako je rozdíl nakládání s těmi, kdo mají „Knihu“ a „nevěřícími“, obrací se překvapivě příkrým způsobem na svého diskutujícího a klade prostou a zásadní otázku o vztahu mezi náboženstvím a násilím obecně, říká: „Ukaž mi, co nového přinesl Mohamed, a najdeš tu jen věci špatné a nelidské, jako jeho nařízení mečem šířit víru, kterou hlásal“. Poté, co se císař vyjádřil takto závažným způsobem, vyložil podrobně důvody, proč šíření víry násilím je věcí nerozumnou. Násilí je v rozporu s Boží přirozeností a protičečí přirozenosti lidské duše. Říká: „Bůh nemá zalíbení v krvi; nejednat podle rozumu „σὺν λόγῳ“ protičečí Boží přirozenosti. Víra je plodem duše, nikoli těla. Ten, kdo chce jiného přivést k víře, potřebuje schopnost dobré řeči a správného úsudku, nikoli násilí a hrozby ...

K přesvědčení myslící duše není třeba silného ramene ani nástroje, kterým bychom zasáhli ani žádného jiného prostředku, jímž bychom někomu hrozili smrtí ...

Zásadním tvrzením v této argumentaci proti násilné konverzi je: nejednat podle rozumu je v rozporu s Boží přirozeností. Vydavatel, Theodor Khoury, to komentuje: pro císaře, jakožto Byzantince, který vyrostl v řecké filozofii, je toto tvrzení zřejmé. Podle muslimské nauky je však Bůh naprosto transcendentní. Jeho vůle není vázána na žádnou z našich kategorií, i kdyby jí byla rozumnost. V této souvislosti Khoury cituje dílo známého francouzského islamisty R. Arnaldeze, který uvádí, že Ibn Hazn dochází až k prohlášení, že Bůh není vázán ani svým slovem a nic jej nezavazuje k tomu, aby nám zjevil pravdu. Pokud by to byla jeho vůle, člověk by měl praktikovat i modloslužbu.

V tomto bodě se v chápání Boha a tedy v konkrétním uskutečnění náboženství otvírá dilema, které nás dnes bezprostředně oslovuje. Je pouze řeckým míněním přesvědčení, že jednat proti rozumu je v rozporu s Boží přirozeností, anebo to platí vždy a samo sebou? Mám za to, že v tomto bodě se ukazuje hluboká shoda mezi tím, co je řecké v tom nejlepším slova smyslu a tím, co je víra v Boha na biblickém základě. Jan začal prolog svého evangelia slovy upraveného prvního verše knihy Genesis, prvního verše celého

Písma svatého: „na počátku byl λόγος“. A právě totéž slovo používá císař: Bůh jedná σὺν λόγῳ, *logem*. *Logos* znamená současně rozum i slovo – rozum, který je tvůrčí a schopný sdílet se právě jako rozum. Jan nám tím dal závěrečné slovo o biblickém pojmu Boha, slovo, v němž všechny cesty biblické víry, mnohdy úmorné a křivolaké, dosahují svého

cíle, nacházejí svou syntézu. Na počátku byl *logos*, a *logos* byl Bůh, říká nám evangelista. Setkání biblického poselství a řeckého myšlení není prostou náhodou. Vidění svatého Pavla, před nímž se zavřely cesty do Asie, a který ve snu viděl Makedonana a slyšel jeho prosbu: „Přijď do Makedonie a pomoz nám!“ (srv. *Sk* 16,6-10) – toto vidění lze vyložit jako „zhuštění“ vnitřní nutnosti sblížení biblické víry a řeckého dotazování.

K tomuto sblížení už ve skutečnosti dávno docházelo. Už tajemné jméno Boha z hořícího keře, které tohoto Boha vzdaluje všem božstvům s mnoha jmény, potvrzujíc pouze jeho „Já jsem“, jeho bytí, je v konfrontaci s mýtem popřením, s nímž je vnitřně analogický Sokratův pokus o pokoření a překonání samotného mýtu. Proces započatý u hořícího keře, dosahuje ve Starém zákoně nové zralosti během exilu, kde Bůh Izraele, který je nyní zbaven země a kultu, se ohlašuje jako Bůh nebe a země, a představuje se prostou formulí, která je prodloužením slova od keře: „Já jsem“. S tímto novým poznáním Boha jde ruku v ruce jistý druh osvícenství, které se působivě vyjadřuje výsměchem božstvům, která jsou jen díly lidských rukou (srv. *Žl* 115). Tak i navzdory vši nesouhlasné zatvrzelosti helénských panovníků, kteří chtěli silou dosáhnout přizpůsobení řeckému životnímu stylu

a jeho pohanskému kultu, kráčela biblická víra v helénské době vnitřně v ústřety té nejvznešenější části řeckého myšlení, až k vzájemnému kontaktu, který se pak uskutečnil především v pozdní sapienciální literatuře. Dnes víme, že řecký překlad Starého zákona, provedený v Alexandrii – „Septuaginta“ –, je víc než jen prostým (a v tom smyslu snad méně uspokojivým) překladem hebrejského textu: je totiž sám o sobě písemným svědectvím a specificky významným krokem dějin Zjevení, v nichž došlo k tomuto setkání způsobem, který měl rozhodující význam pro vznik křesťanství a jeho šíření. V podstatě jde o setkání víry a rozumu, mezi pravým osvícenstvím a náboženstvím. Vycházejíc skutečně z niterné povahy křesťanské víry a současně z povahy řeckého myšlení, tehdy už prochnutého vírou, mohl Manuel II. říci: „nejednat „*podle logu*“ je v rozporu s Boží přirozeností.

S poctivostí je třeba v tomto bodě poznamenat, že v pozdním středověku se v teologii rozvinuly tendence, které přerušily tuto syntézu řeckého a křesťanského ducha. V protikladu s takzvaným augustiníánským a tomistickým intelektualizmem, přišlo s Duns

Scotem voluntaristické pojetí, jež v dalším vývoji vedlo k tvrzení, že u Boha poznáváme pouze jeho *voluntas ordinata*. Nad ní měla existovat Boží svoboda, v jejíž síle by Bůh mohl tvořit a vykonat i opak všeho, co ve skutečnosti udělal. Tady jsou patrné pozice, které se nepochybně mohou blížit těm Ibn Haznovým a mohly by vést až k obrazu Boha-Svévolného, který není

vázán ani pravdou ani dobrem. Boží transcendence a odlišnost jsou zdůrazněny tak přehnaným způsobem, že ani náš rozum, náš smysl pro pravdu a dobro už nejsou věrným odleskem Boha, jehož propastné možnosti nám zůstávají věčně nedostupné a skryté za jeho skutečnými rozhodnutími. Víra Církve se naproti tomu vždy držela přesvědčení, že mezi Bohem a námi, mezi jeho věčným stvořitelským Duchem a našim stvořeným rozumem existuje opravdová analogie, v níž – jak říká IV. lateránský koncil v roce 1215 – nepodobnosti zajisté jsou mnohem větší než podobnosti, ne však do té míry, že by oslabily analogii a její výmluvnost. Bůh se nestává více božským tím, že ho odsuneme daleko od sebe do čirého a neproniknutelného voluntarizmu, ale vpravdě božský Bůh je tím Bohem, který se nám dal poznat jako *logos* a jako *logos* plný lásky jednal a jedná k našemu prospěchu. Jistě, láska „přesahuje“ poznání, jak říká svatý Pavel a proto dokáže chápat víc než jen pouhou myšlenku (srv. *Ef* 3,19), přesto zůstává Láskou Boha-*Logu*, proto *λατρεία* – křesťanský kult, jak znovu říká svatý Pavel je *λογικη*, ve shodě s věčným Slovem a naším rozumem (srv. *Řím* 12,1).

Toto zde načrtnuté vzájemné vnitřní sblížení, k němuž došlo mezi biblickou vírou a dotazováním se ve filozofické rovině řeckého myšlení, je skutečností zásadního významu pohledu dějin náboženství, nýbrž i z pohledu všeobecných dějin – skutečností, která nás

zavazuje i dnes. Vezmeme-li v úvahu toto setkání, pak nepřekvapuje, že křesťanství, i přes svůj původ a jistý významný vývoj na Východě, našlo nakonec svůj historicky rozhodující výraz v Evropě. Můžeme to říci i obráceně: toto setkání, k němuž se později připojí ještě římské dědictví, vytvořilo Evropu a zůstává základem toho, co lze právem nazvat Evropou.

Proti tezi, že řecké dědictví, kriticky očištěné, je nedílnou součástí křesťanské víry, se staví požadavek dehelenizace křesťanství – požadavek, který od počátku moderní doby stále rostoucím způsobem ovládá teologické bádání. Při bližším pohledu lze v programu dehelenizace rozpoznat tři vlny: i když jsou navzájem spojené, ve svých motivacích a cílech se jasně jedna od druhé liší.

Dehelenizace vystupuje nejprve ve spojení s postuláty reformace 16. století. Reformátoři se v rámci tradice teologických škol ocitli před systematizací víry, která už byla zcela podmíněna filosofií, tedy tváří v tvář vymezení víry zvenčí v síle způsobu myšlení, který z ní nevzešel. Víra se tak už nejevila jako živé dějinné slovo, nýbrž jako

prvek zařazený do struktury filozofického systému. *Sola Scriptura* naopak hledá prvopočáteční, ryzí formu víry, tak jak se původně nachází v biblickém Slově. Metafyzika se jeví jako předpoklad, pocházející z jiného zdroje, od něhož je třeba víru osvobodit, aby se tato znovu mohla být zcela sama sebou. Svým tvrzením, že musí odložit myšlení, aby dal prostor víře, jednal Kant na základě

tohoto programu, s radikalitou, jakou reformátoři nepředvíдали. Tím zakotvil víru výlučně v praktickém rozumu a upřel jí přístup k celku skutečnosti.

Druhou vlnu v programu dehelenizace přinesla liberální teologie XIX. a XX. století: jejím význačným představitelem je Adolf von Harnack. Za časů mých studií, stejně jako v prvních létech mé akademické činnosti, byl tento program velmi činný i v katolické teologii. Jako východisko se používalo Pascalova rozlišení mezi Bohem filozofů a Bohem Abrahámovým, Izákovým a Jakubovým. V jedné ze svých přednášek v Bonnu, v roce 19659, jsem se snažil čelit tomuto argumentu a nemám zde v úmyslu celou řeč opakovat. Chtěl bych se však alespoň krátce pokusit o osvětlení toho, co bylo na této druhé vlně dehelenizace nového ve srovnání s tou první. Jako ústřední myšlenka se u Harnacka jeví jednoduchý návrat k člověku Ježíši a jeho prostému poselství, které bylo dřív než všechny teologizace a zejména dřív než helenizace: Toto prosté poselství mělo představovat pravý vrchol náboženského vývoje lidstva. Ježíš měl dát sbohem kultu ve prospěch morálky. Posledku je představen jako otec humanistického morálního poselství. Harnackovým cílem bylo v podstatě vrátit křesťanství do harmonie s moderním rozumem a osvobodit ho právě od zdánlivě filozofických a teologických prvků, jako např. víry v Kristovo božství a Boží Trojici. Takto historicko-kritická exegeze Nového zákona, v jeho pohledu, znovu

zařazuje teologii do univerzitního kosmu: teologie je pro Harnacka něčím podstatně historickým a tedy striktně vědeckým. To, co na Ježíši pomocí kritiky zkoumá je takřikajíc výraz praktického rozumu a v důsledku toho také udržitelný v celku univerzity. Pozadím tohoto smýšlení je moderní sebeomezení rozumu, klasicky vyjádřené v Kantových „kritikách“, mezitím však dále radikalizované myšlením přírodních věd. Toto moderní chápání rozumu se zakládá, zkrátka řečeno, na syntéze platonizmu (kartézianizmu) a empirizmu, kterou potvrdil technický pokrok. Na jedné straně se předpokládá matematická struktura hmoty, takřikajíc její vnitřní rozumnost, která umožňuje, abychom ji pochopili a používali v její působivé účinnosti: tento zásadní předpoklad je, řekli bychom, platónským prvkem v moderním chápání přírody. Na druhé straně jde o funkční použitelnost přírody k našim cílům, kde rozhodující jistotu tvoří pouze možnost experimentálně kontrolovat pravdu či omyl. Jazýček vah mezi těmito dvěma póly se může - podle okolností - klonit na jednu či druhou stranu. Tak pozitivistický myslitel, jakým byl Monod, se prohlásil za přesvědčeného platonika.

To do naší otázky vnáší dvě rozhodující zaměření. Druh jistoty, vycházející pouze ze součinnosti matematiky a empirie nám dovoluje mluvit o vědeckosti. To, co si činí nárok na vědeckost, musí být konfrontováno s tímto kriteriem. A stejně tak i vědy, které se zabývají lidskými záležitostmi, jako dějiny, psychologie, sociologie a filosofie se tomuto pravidlu vědeckosti snaží přiblížit. Pro naše úvahy je však opět důležitý fakt, že metoda jako taková

vylučuje problém Boha, protože jej ukazuje jako problém nevědecký nebo před-vědecký. Tím se však ocitáme před zúžením rozsahu vědy a rozumu, které je třeba zpochybnit.

K tomuto argumentu se ještě vrátím. Prozatím stačí mít na paměti, že ve světle této perspektivy by při pokusu ponechat teologii povahu „vědecké“ disciplíny zbyl z křesťanství jen ubohý zlomek. Musíme však říci více: je-li věda ve svém celku pouze tímto, pak toto zúžení postihuje i samotného člověka, protože typicky lidské otázky jako „odkud“ a „kam“, otázky náboženství a ethosu pak nemohou najít místo v prostoru společného rozumu, popsáno takto chápanou „vědou“, a musí být přesunuty do oblasti subjektivity. Subjekt rozhoduje na základě svých zkušeností o tom, co se mu jeví nábožensky udržitelné a jedinou etickou instancí se nakonec stává subjektivní „vědomí“.

Ethos i náboženství však tímto ztrácejí svou sílu vytvářet společenství a upadají do oblasti osobní diskretnosti. A tento stav je pro lidstvo nebezpečný: zaznamenáváme to ve varovných patologiích náboženství i rozumu – patologiích, které nutně musí propuknout,

jestliže je rozum zúžen do té míry, že se ho už otázky náboženství a ethosu nedotýkají. To co zbývá z pokusů o vytvoření etiky, vycházejíc z pravidel evoluce či psychologie nebo sociologie, je prostě nedostatečné.

Dříve, než dospějeme k závěrům, k nimž celá tato úvaha směřuje, chtěl bych se ještě krátce zmínit o třetí vlně dehelenizace, která se šíří v současnosti. Když se uvažuje o setkání s rozmanitostí kultur, rádo se dnes říká, že syntéza s helénizmem, k níž došlo ve starověké Církvi, byla první inkulturací, která by neměla vázat jiné kultury. Tyto by měly mít právo vrátit se zpátky k tomu, co této inkulturaci předcházelo, aby objevily prosté poselství Nového zákona a inkulturovali ho do svého vlastního prostředí. Tato teze není jednoduše chybná; je však neopracovaná a nepřesná. Nový zákon byl totiž napsán řecky a nese v sobě kontakt s řeckým duchem – kontakt, který uzrál v předchozím vývoji Starého zákona. V procesu utváření starověké Církve pochopitelně jsou prvky, které nelze integrovat do všech kultur. Ovšem zásadní rozhodnutí, která se týkají právě vztahu víry a hledání lidského rozumu, tato zásadní rozhodnutí jsou součástí samotné víry, jejími vývojovými etapami, odpovídajícími její povaze.

Tím docházím k závěru. Tento pokus o kritiku moderního rozumu zevnitř, učiněný pouze v hrubých rysech, absolutně nezahrnuje mínění, že by se dnes mělo vracet zpátky, před osvícenstvím, a odmítnout přesvědčení moderní doby.

Bezvýhradně se uznává to, co je v moderním vývoji ducha platné: všichni jsme vděční za velkolepé možnosti, jaký člověku otevřel a za pokroky v oblasti lidskosti, které nám byly dány. Ethos vědeckosti je ostatně – jak jste vážený pane rektore zmínil - vůlí k poslušnosti pravdě a tedy výrazem postoje, který je součástí zásadních rozhodnutí křesťanského ducha. Úmyslem tedy není návrat, ani negativní kritika; jde naopak o rozšíření našeho chápání rozumu a jeho užívání. Poněvadž při vši radosti tváří v tvář možnostem člověka vidíme i hrozby, které z těchto možností vyvstávají, musíme se ptát, jak je lze zvládnout. Dokážeme to jen tehdy, když se nově spojí rozum a víra; když překonáme sebeurčující omezení rozumu na to, co je experimentálně ověřitelné, a znovu jej otevřeme celé jeho šíři. V tomto smyslu musí mít teologie místo na univerzitě i v širokém dialogu věd nejen jako historická a humánně-vědecká disciplína, nýbrž jako teologie ve vlastním a pravém slova smyslu, tzn. jako tážení se po důvodu víry.

Pouze tak budeme schopni pravého dialogu kultur a náboženství, dialogu, který tak naléhavě potřebujeme. V západním světě panuje široce rozšířené mínění, že univerzální je

pouze pozitivistický rozum a z něho vyplývající filozofické formy. Hluboce náboženské kultury světa však právě v tomto vylučování božského z univerzálnosti rozumu spatřují útok na svá nejniternější přesvědčení. Rozum, který je k božskému hluchý a odsunuje náboženství do oblasti subkultur, není s to vstoupit do dialogu kultur. Nicméně, moderní rozum, vlastní přírodním vědám, s platónským prvkem uvnitř, v sobě nese, - jak jsem se snažil ukázat, - otázku, která jej přesahuje i se všemi jeho metodickými možnostmi. On sám musí prostě přijmout rozumovou strukturu hmoty a korespondenci mezi naším duchem a rozumovými strukturami působícími v přírodě jako faktickou danost, na níž spočívá jeho metodický postup. Avšak otázka proč tato faktická danost existuje, musí být přírodními vědami svěřena jiným rovinám a způsobům myšlení – filozofii a teologii.

Naslouchání velkým zkušenostem a přesvědčením náboženských tradic lidstva, zejména tradici křesťanské víry, představuje pro filosofii a odlišně pro teologii zdroj poznání; odmítnout jej by znamenalo nepřijatelné zúžení našeho naslouchání i odpovídání. Vybavuje se mi tu Sokratův výrok k Fedónovi. Poté, co se v předchozích hovorech dotkli mnoha mylných filozofických názorů, Sokrates říká: „Bylo by vcelku pochopitelné, kdyby někdo z roztrpčenosti nad tolika omyly po zbytek života nenáviděl jakýkoli rozhovor o bytí a pohrdal jím. Takto by však přišel o pravdu bytí a utrpěl velkou škodu“.

Západ je už dlouhou dobu ohrožován touto averzí vůči základním otázkám rozumu, a může tím utrpět jen velkou škodu. Odvaha otevřít se šíři rozumu, nikoli odmítat jeho velikost – to je program, s nímž do současné diskuze vstupuje teologie, usilující o zamyšlení nad biblickou vírou. „Nejednat podle rozumu, jednat podle *logu*, je v rozporu s Boží přirozeností“, řekl svému perskému diskutujícímu Manuel II., vycházejí přitom ze svého křesťanského obrazu Boha. A k tomuto velkému *logu*, k této šíři rozumu zveme v dialogu kultur naše partnery. Stále znovu ji nacházet, to je velkým úkolem univerzity.

„Papežův projev je rukou podanou islámu, aby neutronul“ (prof. Khalil Samir SI)

Reakce arabského a islámského světa na slova, pronesená papežem Benediktem XVI. na univerzitě v Regensburgu jsou přehnané a nemístné. Faktem je, že žádný z jeho kritiků, opravdu žádný, celý dokument nečetl! Anglický překlad byl k dispozici až v pátek, francouzský není dosud, podobně jako neexistují překlady do východních semitských jazyků. Všechny kritiky se tedy opírají o pár citátů a frází, které rozšířily západní tiskové agentury, jež kladou důraz na otázku islámu, která v celkovém textu projevu papeže Benedikta XVI. zaujímá asi 10%.

Právě média by měla přiznat své "mea culpa", protože svým primitivním počínáním se chopila mimo kontext slov, kterými pobouřila islámský svět a papežova slova začlenila do kontextu mezinárodní politiky (přestože šlo o akademickou přednášku vysoce erudovaného teologa), čímž vyvolala konfrontaci západu a islámského světa. Jde zkrátka o návrat k Samuelu Huntingtonovi a ke konfliktu civilizací. Papežův text sleduje naopak cestu opačnou! Papežovy projevy nemají nikdy titul: tento však - protože jde o akademickou přednášku - má název "**Víra, rozum a univerzita. Vzpomínky a úvahy**".

Islámský svět reagoval zpočátku zmateně. Někteří říkali, že papež měl na univerzitě v Regensburgu „technologický“ projev (místo „teologický“, vzhledem k špatnému překladu z angličtiny). Až následujícího dne došlo v arabských novinách k opravě. To je dalším důkazem, že nikdo nepochopil nic. Rovněž komentáře, přicházející od muslimů na Západě byly velmi povrchní a vyvolaly jen vzednutí kritiky: v katarské televizi al-Jazeera vystupovali lidé, kteří telefonicky kritizovali papežův projev, aniž by věděli, o čem mluví! Šlo pouze o emotivní reakce, protože se lidé doslechli, že papež mluvil o *jihádu* a kritizoval islám, což není pravda. Posud'te sami:

Citace Koránu

Papež použil pouze jediného verše Koránu, v němž se říká - "ve věcech náboženství není nátlaku" (2,256). Tento verš nejvíce citují muslimové na západě, aby ukázali, že v islámu je svoboda svědomí a vyznání. Pokud by papež chtěl napadnout islám a ukázat na jeho zlou povahu, mohl citovat desítky jiných veršů. Stačí vzpomenout súru 2,191-193, kde se vyzývá k zabití těch, kdo se poskvřili "fitnou" (vzpourou). V dějinách islámu byly ve jménu "fitny" pobity tisíce lidí, protože Korán říká, že "fitna je horší než zabití". Ve jménu tohoto verše měl být zabit i Abdul Rahman, Afgánec, který se obrátil ke křesťanství. fakt, že se stal křesťanem vzbuzuje "fitnu" (vzpouru) v komunitě a proto je lépe ho zabít. Papež zvolil pozitivnější a otevřenější verš a dal k němu historický komentář. Připomněl, že tento verš pochází z medinského období, kdy Mohamed byl slabý a ohrožený. I Korán, publikovaný v Saúdské Arábii - považovaný za oficiální verzi - zařazuje 2. súru za první medinskou, kdy prorok byl uprchlíkem a bez vojska.

Rozum a násilí

Papež zvolil text Paleologa II. kvůli zásadní kde Paleolog II. kritizuje muslima kvůli islámskému násilí. Říká: vy obracíte lidi mečem. A to žádný historik nemůže popřít: Mohamed a po něm první kalifové často užívali násilí k obrácení podmaněných národů. Neznamená to, že by Mohamed miloval násilí, ale byl člověkem své doby. Arabské kmeny v té době bojovaly o všechno, i o pastviny. První Mohamedův životopis, psaný muslimy má skutečně název "Kniha razií". Jistě, výrok Paleologa by bylo možné kritizovat: do Indonésie, Malajsie a některých afrických zemí se islám dostal prostřednictvím arabských

obchodníků; do ostatních zemí skrze mystiky sufi (i ti ale někdy byly válečníky, jako např. v Maroku). Císař říká, že "násilí je proti rozumu ... v rozporu s Bohem a přirozeností duše": právě tato fráze oslovila papeže, který ji během přednášky asi 5x opakoval. Stěžejním bodem tedy je, že ten, kdo se dopouští násilí, už není věřící: ať už je kdokoli - muslim či křesťan; dopouští-li se násilí, jde proti rozumu i proti Bohu, který je jeho pramenem. Spíše, než by papež islám kritizoval, chtěl mu pomoci vyjít z uzavřeného kruhu násilí. Renezací islámského světa byl právě středověk. tehdy se vytvářel skutečný humanismus, postavený na řeckém myšlení. Křesťané té doby - syrští i arabští - překládali pro kalify do arabštiny vše, co stálo u Platóna, Aristotela, Plotina, Anaxagory a celé filozofické tradici. Např. v medicíně přeložil všechna díla Hypokrata a Galena z řečtiny do arabštiny křesťan Hunayn Ibn Iša, který zemřel v roce 873. Tito překladatelé byli učiteli muslimských profesorů a tak se helénské myšlení stalo integrální součástí islámské kultury arabské, perské, turecké, atd. Tak se zrodila islámská renezanace, z níž vzešli myslitelé, jakým byl např. Averroa. Arabové uznávají, že šlo o nejkrásnější údobí islámských dějin, které se bohužel zastavilo ve XII. století.

WER GLAUBT IST NIE ALLEIN

(Benedikt XVI. o své apoštolské cestě do Německa, generální audience, 20. září 2006)

Drazí bratři a sestry, chtěl bych se dnes v myšlenkách vrátit k různým momentům pastorační cesty do Bavorska, kterou mi Pán dopřál vykonat minulý týden. Když se s vámi dělím o pocity a dojmy, které jsem zakoušel při návštěvě míst, která jsou mi drahá, cítím především potřebu poděkovat Pánu, že mi umožnil uskutečnit tuto druhou návštěvu

Německa a první návštěvu v mém rodném Bavorsku. Jsem upřímně vděčný také pastýřům, kněžím, pastoračním asistentům, veřejným činitelům, organizátorům, pořádkovým silám a dobrovolníkům, těm, kteří trpělivě a s nadšením pracovali na tom, aby každá jednotlivá etapa návštěvy proběhla nejlepším možným způsobem. Jak už jsem řekl v sobotu 9. září po přiletu na letiště v Mnichově, účelem mé cesty bylo, abych si připomenul ty, kdo přispěli k formování méj osobnosti, a jakožto nástupce apoštola Petra potvrdil a posílil těsné svazky, které pojí Římský stolec s Církví v Německu. Cesta tedy nebyla pouhým „návratem“ do minulosti, ale také prozřetelnostní příležitostí pohlédnout s nadějí do budoucnosti. „*Kdo věří není nikdy sám*“: mottem návštěvy mělo být pozváním k

zamyšlení nad příslušností každého pokřtěného k jediné Kristově Církvi, v níž nikdo není sám, ale v trvalém společenství s Bohem a se všemi bratry.

První etapou bylo město Mnichov, zvané metropole se srdcem (*Welstadt mit Herz*). V jeho historickém středu je *Marienplatz*, Mariino náměstí, kde se tyčí „*Mariensäule*“, mariánský sloup, na jehož vrcholu je socha Panny Marie z pozlaceného bronzu. Chtěl jsem svůj bavorský pobyt začít poctou Patronce Bavorska, která má pro mne velmi velký význam: na tomto náměstí před oním mariánským památníkem jsem byl před třiceti lety přijat jako arcibiskup a začal jsem svou biskupskou službu mariánskou modlitbou; tam jsem se také po jejím skončení a před mým odjezdem do Říma vrátil. Tentokrát jsem chtěl znovu stanout u paty Mariánského sloupu, abych vyprošoval přímluvu a požehnání Matky Boží nejen pro město

Mnichov a Bavorsko, ale pro celou Církev a celý svět. Následující den v neděli jsem slavil eucharistii v Mnichově na prostranství „*Neue Messe* (Nový trh) mezi věřícími, kteří přišli ze všech stran: na základě úryvku z evangelia toho dne jsem všem připomněl jistou „nedoslýchavost“ ve vztahu k Bohu, kterou trpí hlavně dnešní doba. Je úkolem nás křesťanů v sekularizovaném světě hlásat všem a dosvědčovat poselství naděje, které nám dává víra: v Ukřižovaném Ježíši nás milosrdný Otec povolává být jeho dětmi a přemáhat každou formu

nenávisti a násilí a přispět tak k definitivnímu triumfu lásky.

„*Bud'te silní ve víře*“ bylo tématem odpoledního nedělního setkání s dětmi, které se připravují k prvnímu svatému přijímání, s jejich mladými rodinami, s katechety, s pastoračními asistenty a s těmi, kteří se podílejí na evangelizaci v Mnichovské diecézi. Společně jsme slavili nešpory v historické katedrále známé jako „*Katedrála Naší Paní*“, kde jsou uchovávány relikvie sv. Benna, patrona města, a kde jsem byl roku 1977 konsekrován na biskupa. Malým i velkým jsem připomínal, že Bůh od nás není daleko, v nějakém nedostupném místě ve vesmíru, ale naopak, v

Ježíši se nám přiblížil, aby s každým navázal přátelský vztah. Každé křesťanské společenství a zvláště farnost, díky trvalému nasazení všech jejích členů, je povoláno stát se jednou velkou rodinou, schopnou kráčet společně po stezce pravého života.

Pondělí 11. září bylo z velké části věnováno návštěvě v *Altöttingu*, v diecézi *Pasov*. Tato vesnička je známá jako „*Srdce Bavorska*“ (*Herz Bayerns*), kde je uchovávána „černá Madona“, uctívána v milostné kapli (*Gnadenkapelle*), která je cílem mnoha poutníků z Německa i z národů střední Evropy. V blízkosti je kapucínský konvent sv. Anny, kde žil svatý Konrád Birndorfer, kanonizovaný mým ctihodným předchůdcem, papežem Piem XI.

roku 1934. S velkým počtem věřících jsme při mši svaté, slavené na prostranství před svatyní, uvažovali o Mariině roli v díle spásy, abychom se od ní učili úslužné dobrotě, pokoře a velkodušnému přijímání božské vůle. Maria nás vede k Ježíši: tato pravda se stala viditelnější na konci božské Oběti ve zbožném procesí, s nímž jsme se, nesouce Mariinu sošku, odebrali do nové eucharistické adorační kaple (*Anbetungskapelle*), která byla při té příležitosti inaugurována. Den pak skončil slavnostními mariánskými nešporami v bazilice sv. Anny v *Altöttingu* spolu s řeholníky a seminaristy Bavorska, a spolu s členy Díla za povolání.

Den poté, v úterý se v *Řeznu* - v diecézi, kterou založil roku 739 sv. Bonifác, a jejímž patronem je svatý biskup Wolfgang - konala tři důležitá setkání. Ráno byla mše svatá na *Islinger Feld*, během níž jsem znovu rozvedl téma své pastorační návštěvy „*Kdo věří není nikdy sám*“ a zamysleli jsme se nad obsahem Vyznání víry. Bůh, který je Otcem, chce prostřednictvím Krista shromáždit celé lidstvo do jediné rodiny, do Církve. Proto kdo věří, není nikdy sám; kdo věří

nemusí se nikdy bát, že skončí ve slepé uličce. Odpoledne jsem byl v Řezenském dómu, známém také díky jeho chlapeckému sboru *Domspatzen* (Dómští vrabci), který se pyšní tisíciletou činností a který po třicet let řídil můj bratr Georg. Tam proběhly ekumenické nešpory, kterých se účastnili četní představitelé různých Církví a církevních společenství v Bavorsku a členové ekumenické komise Německé biskupské konference. Byla to prozřetelnostní příležitost ke společné modlitbě za urychlení plné jednoty mezi všemi

Kristovými učedníky a ke zdůraznění povinnosti hlásat naši víru v Ježíše Krista bez oslabení, jasně a celistvě.

Zvláště krásnou zkušeností pro mne byla přednáška, kterou jsem v onen den pronesl před početným publikem profesorů a studentů na Univerzitě v Řeznu, kde jsem mnoho let působil jako profesor. S radostí jsem se mohl setkat znovu s univerzitním světem, který mi byl po dlouhou dobu života duchovní vlastí. Jako téma jsem zvolil otázku vztahu mezi vírou a rozumem. Abych uvedl posluchače do dramatickosti a aktuálnosti této problematiky, citoval jsem některá slova z křesťansko-islámského dialogu ze 14. století, jimiž mluvčí křesťanské strany – byzantský císař Manuel II. Paleolog - nepochopitelně příkrým způsobem nanese svému islámskému partnerovi problém vztahu mezi náboženstvím a násilím. Tuto citaci bylo, bohužel, možné špatně pochopit. Pozornému čtenáři mého textu je však zřejmé, že jsem si žádným způsobem nechtěl přivlastňovat negativní slova, vyslovená v tomto dialogu středověkým císařem a že jejich polemický obsah nevyjadřuje mé osobní přesvědčení. Můj úmysl byl zcela jiný: vycházející z toho, co Manuel II. potom pozitivně, velmi krásnými slovy řekl o rozumnosti, kterou se má řídit předávání víry, chtěl jsem vysvětlit, že nikoli náboženství a násilí, ale náboženství a rozum jdou spolu. Tématem mé přednášky ve shodě s posláním Univerzity byl tedy vztah mezi vírou a rozumem: chtěl jsem vyzvat k dialogu křesťanské víry s moderním světem a k dialogu všech kultur a náboženství. Doufám, že při jiných příležitostech mé návštěvy – například, když jsem v Mnichově zdůraznil důležitost respektovat to, co je pro druhé posvátné – byl zjevný můj hluboký respekt k velkým náboženstvím, a zejména k muslimům, kteří „uctívají jediného Boha“ a s nimiž se snažíme „společně chránit a

podporovat sociální spravedlnost, mravní hodnoty, mír a svobodu pro všechny lidi“ (*Nostra Aetate*,3). Doufám proto, že po počátečních reakcích se má slova stanou pobídkou a povzbuzením k pozitivnímu, i sebekritickému dialogu jak mezi náboženstvími, tak také mezi moderním rozumem a vírou křesťanů.

Následující ráno ve středu 13. září jsem v *Alte Kapelle* (Stará kaple) v Řeznu, ve kterém je uchováván milostný mariánský obraz, namalovaný podle místní tradice evangelistou Lukášem, předsedal krátké liturgii žehnání nových varhan. Vyšel jsem ze struktury tohoto hudebního nástroje, tvořeného množstvím různě velkých, avšak dobře sladěných píšťal, a připomněl přítomným nezbytnost konvergence různých služeb, darů a charizmat působících v církevním společenství pod

vedením Ducha svatého k vytváření jednotné harmonie chval Bohu a bratrské lásky.

Poslední etapou bylo ve čtvrtek 14. září město *Freising*, s nímž se cítím zvláště spojen, protože jsem přijal kněžské svěcení právě v jeho katedrále, zasvěcené Nejsvětější Panně a svatému Korbiniánovi, evangelizátorovi Bavorska. Právě v dómu se konalo poslední plánované setkání s kněžími a trvalými jáhny. Znovu jsem prožil dojmy z kněžského svěcení a připomněl přítomným povinnost spolupracovat s Pánem při probouzení nových povolání ke službě na „žni“, která je i dnes velká, a pobídl jsem je k pěstování vnitřního života jako pastorační priority, aby nedošlo ke ztrátě spojení s Kristem, pramenem radosti v námahách naší každodenní služby.

Při ceremoniálu na rozloučenou jsem znovu poděkoval těm, kteří spolupracovali na realizaci mé návštěvy a znovu jsem

zdůraznil její hlavní cíl: předložit svým krajanům věčné pravdy evangelia a utvrdit věřící v jejich přilnutí ke Kristu, Božímu synu, který se vtělil, zemřel a vstal z mrtvých pro nás. Maria, Matka církve, kéž nám pomáhá otevírat srdce a mysl tomu, který je „Cesta, Pravda a Život“ (*Jan 14,16*). Za to jsem se modlil a k tomu vyzývám vás všechny, drazí bratři a sestry, abyste se i nadále modlili. Děkuji vám za lásku, s kterou mě doprovázíte v mé každodenní pastorační službě.

ALLELUJA! ÍME, ITT VAGYOK, ENGEM KÜLDJ!

„Salkaházi Sára vérével tett tanúsága ma is aktuális“

v Košicích.

Sára byla dítětem s pevnou vůlí, chlapeckým temperamentem a rozhodným vystupováním. Většinou a nejraději se zapojovala do chlapeckých her. Jedna ze spolužaček a zároveň kamarádka na ní vzpomínala jako na děvče veselé povahy, vymýšlející duchaplné žerty, ale vzpomíná i na její hluboké sociální citění, věrnost a vytrvalost.

Jako učitelka působila pouze jeden rok. Z politických důvodů nechtěla toto povolání dále vykonávat. Vyučila se proto knihvazačkou. Od roku 1919 začala přispívat do různých periodik. Ještě téhož roku dostala novinářský průkaz. Mezitím prožívala dynamický život novinářky, plný změn.

Na přelomu XX. století stál v centru Košic hotel Schalkház, rodný dům Sary Salkaháziové. Pocházela ze známé košické rodiny. Její dědeček byl majitelem tohoto hotelu. Narodila se 11. května 1899 jako druhé ze tří dětí rodičům Leopoldovi a Klotildě. Přesně za měsíc, 11. června 1899 ji pokřtili v domě sv. Alžběty v Košicích.

Školní vzdělání ukončila učitelským diplomem

Ve svém deníku píše o svém předcházejícím životě: „*Samostatnost, cigarety, kavárny, toulání se po širém světě s rukama v kapsách, rychlá večeře v malé hospůdce, cigánská hudba, ...*“.

V letech 1922-23 byla několik měsíců zasnoubená. Záhy si však uvědomila, že k její velmi temperamentní a suverénní povaze se život ženy v domácnosti nehodí, a posléze svůj zasnubní prstenu vrátila. V té době stále více vnímala v srdci vnitřní hlas, který v ní probouzel povolání k zasvěcenému životu.

V jedné ze svých vzpomínek o tom píše: „*A co když si mě pro sebe vyhlédl Pán Bůh?... První slovo už odeznělo a tys je slyšela! A přece jsi nerozhodná, neklidná, hledající, soužící se, protože existuje něco, na co jsi neodpověděla ... možná je to zaměstnání, ve kterém nacházíš tolik radosti, ... možná jsou to ty cigarety za pár haléřů, jejichž kouř tě tak neproniknutelně zahaluje.*“

Boj o povolání trval přesně deset let.

Když čteme její deník, uvědomujeme si, jak hluboce byla odhodlaná jít za láskou. V každé chvíli se snažila jednat s láskou a pro lásku žít. Když k něčemu došlo, snažila se o změnu nejprve sama u sebe. Lásky si nesmírně cenila, stejně jako záchrany duší.

„Náš rozum je třeba žít Kristovým slovem – Pravdou. Stravou naší mysli nechť je Jeho myšlení. Lásce nechť nás učí jeho láska.... Záchrana duší vyžaduje mnoho lásky a oběti. Možná si vyžádá i život“.

V roce 1827 se v Košicích seznámila se sociálními sestrami a rok nato absolvovala sociální kurs, který tyto sestry organizovaly. Její moderní styl a kouření sice pokládaly za cosi podivného, ale v cestě do Společnosti ji nebránily.

Sára uznala, i za cenu těžkých bojů, že se musí změnit. Zakrátko si odvykla od kouření a „volnosti“, kterou nabízel novinářský život, jen aby mohla vykročit na cestu vnitřní svobody, jaká se otvírá duši, co se darovala Bohu.

Na jednom místě poznamenává: *„Jen Kristus dokáže pochopit duši, nikdo jiný. Můj Kriste, ty vidíš mou duši tak, jak to já nedokáži. Ty jistě víš, že po tobě toužím, že Tě hledám! Nejprve jsem zkoušela přijít k Bohu prostřednictvím lidských srdcí. Teď se chci skrze Kristovo srdce dostat k lidem.“*

V roce 1929 přijali její přihlášku do Společnosti sociálních sester a v únoru vstoupila v maďarském Szegváru do noviciátu. Několik měsíců před složením slibů prožila v Košicích, kde na ni čekala práce s organizováním charity. Své první sliby složila o Svatodušních svátcích roku 1930 v Szegváru. Jejím mottem bylo jediné slovo: „Aleluja!“

Na jaře roku 1932 byla přeložena do Komárna, kde konala podobnou službu jako v Košicích, ale za mnohem těžších okolností.

Byla skutečně přetažená. Kromě organizování charity, vedla kuchyň pro děti, týdně vyučovala šestadvacet hodin náboženství a redigovala časopis „Katolická žena“.

V roce 1934 ji ve stavu

krajního vyčerpání poslali zpět do Košic. Představené její stav posuzovaly jako nejistotu v povolání. Toho roku proto nemohla složit sliby. Začala největší zkouška jejího života, jakou procházeli světci, tzv. „pronásledování dobrými“. Sestra Sára byla ochotná vše přetrpět pro Kristovu lásku: „*Chci si obrnit duši před blízcími se těžkostmi. Neprosím, Pane, ... ale pokud mi je pošleš, chci je přijat s láskou. Chci je přijmout předem, a když se mne nepochopení dotkne z kterékoli strany ... dej, ať ho přijmu jako příležitost, která mne bude stále víc a více pojit s Tebou!*“

I přes duševní útrapy následujících let v ní dozrávala milost nepřetržitého důvěrného kontaktu s božským Snoubencem.

„*Jediným štěstím je být Božím dítětem; je to štěstí, kdy vše ostatní se stává nicotným*“, - píše své přítelkyni.

Maďarští benediktíni, žijící v Brazílii, nabídli sociálním sestrám možnost pracovat v misiích. Sestra Margita Plachtová, generální představená, která znala přání sestry Sáry, její prosbu nezamítla. Sestra Sára proto odešla na přípravu do mateřského domu v Budapešti. Mezitím, vzhledem k nepříznivě se vyvíjejícím událostem druhé světové války, nebylo možné na misi v Brazílii vycestovat.

„*Už ani neprosím, abych se dostala do Brazílie. Prosím jen, abych dokázala svatě žít,*

svatě sloužit Pánu Bohu“, - píše ve svém deníku.

Věčné sliby složila na Svatodušní svátky, roku 1940. jejím novým mottem se stalo:

**„ALLELUIA!
ECCE EGO,
MITTE ME!“**

(Hle, tu jsem, mne pošli!, pozn: viz titulek v maďarštině).

Stále silněji v ní

dozrávala touha, moci obětovat svůj život, „*v případě, že by nastala doba pronásledování Církve, Společnosti a sester*“ (citát z modlitby obětování života). Dostala k tomu souhlas. K obětování došlo koncem roku 1943 v úplné tajnosti v kapli Svatého Ducha v mateřském domě Společnosti, pouze za přítomnosti představených.

Sociální sestry zachraňovaly s velkou odvahou pronásledované, hlavně Židy. Za záchranu života jim vděčí kolem tisíce osob, přibližně stovka z nich přímo sestře Sáře. Sociální

sestry ukrývaly ve svých domech mnoho pronásledovaných, který zajišťovaly falešné doklady.

Na sklonku války, 27. prosince 1944, „nyilasi“ obklíčili Dělnický ženský domov na Bokrétovej ulici v Budapešti, který vedla sestra Sára. Na základě zrady jednoho z děvčat pátrali po Židech a zatkli čtyři podezřelé osoby. Sestra Sára právě nebyla doma. Přišla, když akce právě končila. Mohla se před zatčením zachránit, ale neudělala to. Jako zodpovědnou vedoucí domu odvěkli také ji a podle očitěho svědka ji ještě téhož večera, svlečenou dohola odstřelili do ledového Dunaje u mostu Svobody. Sestra Sára ještě minutu před

Místo završení
darování života
sestry Sary Salkahaziové.

Památník sestře Sáře
na břehu Dunaje
v Budapešti

popravou
poklekla,
obrátila
se k svým
vrahům
a s očima
pozdvíže-

nýma k nebi udělala velký kříž. Pán Bůh přijal oběť jejího života, její mučednictví se naplnilo.

Žádné jiné řeholnici ze Společnosti sociálních sester, které se podílely na záchraně Židů se nic nestalo. Ani jedna z nich nepřišla o život v důsledku ukrývání pronásledovaných během války.

Za tento projev hrdinské lásky, udělila izraelská vláda sestře Margitě Plachtové a sestře Sáře Salkaháziové, vyznamenání „In memoriam“, a v zahradě YAD WASHEM byl na jejich počest zasazen strom úcty a vděčnosti.

Při slavné kanonizaci na náměstí před dómem svatého Štěpána v Budapešti, v neděli 17. září 2006, zvláštní vyslanec Svatého Otce, kardinál Peter Erdő, ve své homílii řekl:

„Svědectví Sary Salkaháziové je aktuální i dnes. Aktuální nikoli jako mediální senzace či světská velkolepost, ale o to hlubší: jako odhalení základu stvoření člověka. V tom šerém a chladném dni, kdy ji zastihla smrt, zůstalo po ní jen ticho. Živým slovem, ale tiše se šířila zpráva, že i ji zastřelili a že i

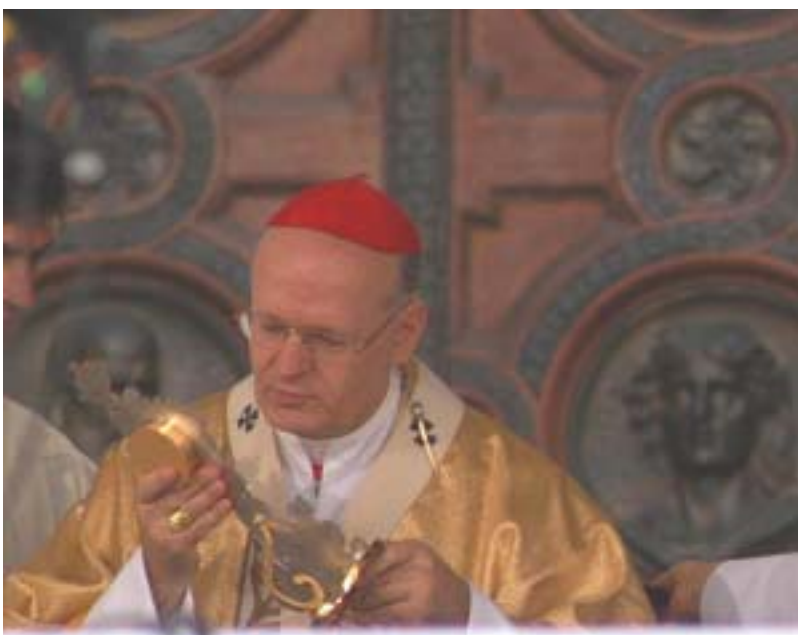

její tělo padlo do Dunaje. Nejprve sestry, ale pak i jiní byli otřeseni poznáním: vždyť je mučednicí!

Potom přišla jiná doba a jiné obavy. V Maďarsku nebylo možné zahájit kauzu blahořečení. Z mlčení vynášela doba nové a nové důkazy. Zpočátku se tiše ozývala slova díky, dojetí i uznání. Její jméno se objevilo mezi „spravedlivými“ světa (Yad Washem).

V roce 1966 byla oficiálně zahájena kauza blahořečení

v Ostrihomsko-budapešťské diecézi. I po padesáti letech se oživily vzpomínky, protože jsme vnímali jejich aktuálnost, abychom se v její osobě mohli obracet k nebeské patronce a mohli pozvednout svůj zrak na hodnověrný křesťanský příklad. Na příklad, který neznáme pouze z legend dávných staletí. K tomu, aby vedla opravdový křesťanský život nemusela pocházet z panovnických rodů či vznešených kruhů. Je vzorem, který je nám blízký. Žila v prostých podmínkách. Přežila velké bouře dvacátého století. Darovala nám příklad svatosti života ženy.

V tomto jubilejním roce zvlášť potřebujeme příklad sestry Sary. V duchu prosby za odpuštění a smíření se modlíme za duchovní obnovu našeho národa. Za obnovu, která je možná jen v pravdě, spravedlnosti a lásce. Za duchovní vnímání, které i v těch nejslabších a nejchudších spatří člověka, který je přece v každé době největším pokladem každého společenství. Tolik potřebujeme obnovu a smíření jak v naší společnosti, tak i mezi národy. Tady v karpatské nížině, jako na celém světě. Naše katolická víra nám ukazuje cestu a je nám pramenem síly. Když bezvýhradně následujeme Krista, náš život se stane skvostem pro naše okolí, naši společnost i pro světové dějiny. V nespočetných situacích lidského života i v mnoha okamžicích dějin na nás v postavách světců září Kristova tvář. Tuto věčnou tvář zosobňují mužové i ženy, mladí i staří, všechny světadíly i děti každého národa. Kristova přítomnost dává světu mír, nezničitelnou naději a lásku. Je příslibem a zárukou slávy věčného života“.

MODLITBA ZA OBDRŽENÍ MILOSTI NA PŘÍMLUVU BOŽÍHO SLUŽEBNÍKA PAPEŽE JANA PAVLA II.

**Ó Nejsvětější Trojice,
děkujeme ti, žes církvi darovala papeže Jana Pavla II. a dala v něm zazářit
něžnosti svého otcovství, slávě Kristova kříže a jasu Ducha lásky.
Svou bezmeznou důvěrou v tvé nekonečné milosrdenství
a v mateřskou přímluvu Panny Marie
nám zosobnil obraz Ježíše, Dobrého Pastýře
a ukázal nám tak svatost jako vysoké měřítko řádného křesťanského života,
jako cestu k dosažení věčného společenství s tebou.
Na jeho přímluvu nám podle své vůle
uděl milost .....(vložit svou prosbu o uzdravení duše či těla), o kterou vroucně prosíme,
v naději, že bude brzy přiřazen k počtu tvých svatých.
Amen.**

S církevním schválením
Kardinál CAMILLO RUINI
Generální vikář Jeho Svatosti pro Římskou diecézi

LITURGICKÉ TEXTY 26. NEDĚLE V MEZIDOBÍ

1. ČTENÍ – NUM 11,25-29

Čtení ze čtvrté knihy Mojžíšovy.

Hospodin sestoupil v oblaku a mluvil k Mojžíšovi; vzal z ducha, který spočíval na něm, a dal ho sedmdesáti mužům starcům. Když na nich duch spočinul, dostali se do prorockého vytržení, ale později se to už nestalo. Dva muži z nich zůstali v táboře, jmenovali se Eldad a Medad. I na nich spočinul duch, neboť byli mezi těmi, kdo byli písemně určeni. Nevyšli však ke stánku úmluvy a dali se do prorokování v táboře. Tu přiběhl jeden chlapec a oznámil Mojžíšovi: „Eldad a Medad prorokují v táboře.“ Jozue, syn Nunův, Mojžíšův služebník od mládí, řekl: „Pane můj, Mojžíši, zabraň jim v tom!“ Mojžíš mu odpověděl: „To tak žárlíš kvůli mně? Kéž by Hospodin udělal z celého národa proroky, kéž by dal Hospodin spočinout svému duchu na nich!“

ŽALM 19

Hospodinův zákon je dokonalý, občerstvuje duši, – Hospodinův příkaz je spolehlivý, nezkušenému dává moudrost. Bázeň před Hospodinem je upřímná, trvá navěky, – Hospodinovy výroky jsou pravdivé, všechny jsou spravedlivé. Tvůj služebník si na ně dává pozor – a velmi bedlivě je zachovává. – Kdo však pozná každé pochybení? – Očišť mě od chyb, jež jsou mi skryty! Chraň svého služebníka před zpupností, – ať mě neovládne! – Pak budu bez úhony – a vyvaruji se velkého hříchu.

2. ČTENÍ – JAK 5,1-6

Čtení z listu svatého apoštola Jakuba.

Nuže tedy, vy boháči: plačte a naříkejte nad strastmi, které na vás přijdou. Vaše bohaté zásoby hnijí a vaše šatstvo rozežírají moli. Vaše zlato a stříbro rezaví, a ten rez bude svědčit proti vám a stráví vaše tělo jako oheň. Hromadili jste si majetek i v tyto poslední dny. Ale mzda, o kterou jste ošidili sekáče, kteří vám požali pole, ta mzda křičí a křik vašich ženců pronikl k sluchu Pána zástupů. Na zemi jste hýřili a oddávali se rozkoším, krmili jste se i tehdy, když už už nastávala řež. Odsoudili jste spravedlivého a připravili ho o život – a on se vám nebrání.

EVANGELIUM – MK 9,38-43.45.47-48

Slova svatého evangelia podle Marka.

Jan řekl Ježíšovi: „Mistře, viděli jsme někoho, jak vyhání zlé duchy v tvém jménu, ale není tvým učedníkem. Bránili jsme mu, protože není tvým učedníkem.“ Ježíš však řekl: „Nebráňte mu! Přece žádný, kdo ve jménu mém vykoná zázrak, nemůže tak hned o mně mluvit špatně. Kdo není proti nám, je s námi. Kdokoli vám podá číši vody proto, že jste Kristovi, amen, pravím vám: neprijde o svou odměnu.

Kdo by svedl ke hříchu jednoho z těchto nepatrných, kteří věří, pro toho by bylo lépe, aby mu dali na krk mlýnský kámen a hodili ho do moře.

Svádí-li tě tvá ruka, usekni ji! Je pro tebe lépe, abys vešel do života bez ruky, než abys přišel s oběma rukama do pekla, do neuhasitelného ohně. Svádí-li tě tvoje noha, usekni ji! Je pro tebe lépe, abys vešel do života bez nohy, než abys byl s oběma nohama uvržen do pekla. Svádí-li tě tvoje oko, vyloupni ho! Lépe, abys vešel do Božího království jednooký, než abys byl s oběma očima uvržen do pekla, kde jejich červ nehyne a oheň nehasne.“

POŘAD BOHOSLUŽEB: 1. – 8. října 2006

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDELE 1. října	26. NEDELE V MEZIDOBÍ PRAVIDELNÁ MĚSÍČNÍ SBÍRKA	PUSTIMĚŘ 8.00	na poděkování za dar zdraví během 90 let života a za Boží ochranu do dalších let PŘI MŠI SV. PŘIJME SV. KŘTU Daniel BARÁT
		DRYSICE 9.30	za + Annu a Vojtěcha NAVRÁTILOVY a duše v oč.
		PODIVICE 11.00	za + Antonína KOLAŘÍKA, manželku, syna, zetě a + rod.
PONDĚLÍ 2. října	SVATÍ ANDĚLÉ STRÁŽNÍ	PUSTIMĚŘ 18.00	za stařečky PARÁČKOVY a ŠMUDLOVY
ÚTERÝ 3. října	ÚTERÝ 26. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PODIVICE 8.00	za živou a + rod. NAVRÁTI- LOVU a POLÁCHOVU
STŘEDA 4. října	SV. FRANTIŠEK Z ASSISI	DRYSICE 18.00	za + P. Jana ZAKOPALA
ČTVRTEK 5. října	ČTVRTEK 26. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 18.00	za + rodinu DRBALOVU a duše v očistci
PÁTEK 6. října	SV. BRUNO, KNĚZ PRVNÍ PÁTEK V MĚSÍCI	DRYSICE 8.00	za + Ing. Jana POLÁCHA a zemřelé příbuzné
		PUSTIMĚŘ 18.00	za + Štěpána CABADAJE a živou rodinu
SOBOTA 7. října	PANNA MARIA RŮŽENCOVÁ	PODIVICE 18.00	RŮŽENCOVÁ POBOŽNOST
NEDELE 8. října	27. NEDELE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Miroslava KOUDELKU, dvoje rodiče, živou a + rodinu
		DRYSICE 9.30	na poděkování P. Marii a Boží požehnání pro těžce nemocnou
		PODIVICE 11.00	za + Vojtěcha AMBROZE a Boží ochranu pro vnoučata

ÚMYSLY APOŠTOLÁTU MODLITBY NA MĚSÍC ŘÍJEN

1. Aby pokřtění zráli ve své víře a projevovali ji v jasných, praktických a odvážných rozhodnutích.
2. Aby světový Den modliteb za misie pomáhal k růstu misijního zápalu a spolupráce.
3. Aby církev v naší zemi dokázala věrohodně ztělesňovat obraz Ježíše Krista.

FARNÍ INFORMÁTOR, XII. roč., týdeník farností PUSTIMĚŘ, DRYSE, PODIVICE (zázn. 517356351, mobil: 723593106, josef.benicek@tiscali.cz). Vychází každou neděli díky Božímu požehnání, mému namáhání a vašemu finančnímu přispívání. Na mě pamatujte v modlitbě a na svůj příspěvek u pokladny v kostele – „Příspěvky na Farní Informátor“ označené (resp. na účet farností u ČS a.s., Vyškov, č.ú.: 1560129309/0800), neb bez toho, jak každý nepochybně ví, by letošní ročník mohl být i poslední. Tisk: MORAVIATISK spol s r.o.; tisk 1ks=10,-Kč. Ve formátu pdf na www.pustimer.cz.

FARNÍ INFORMÁTOR

26. NEDĚLE V MEZIDOBÍ – 1. ŘÍJNA 2006

Hospodinovy předpisy jsou správné, působí radost v srdci.

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, s vděčností za milosrdnou lásku nebeského Otce, která se zjevila v Ježíši Kristu, prosme Toho, který si nás zamiloval:

L: PROSÍME TĚ, VYSLYŠ NÁS.

- Za papeže Benedikta XVI., aby jeho apoštolská cesta do rodného Německa obnovila srdce věřících novou svěžestí víry, prožívané v jedné, svaté, katolické a apoštolské Církvi.
- Za svatou církev Boží, za náboženskou svobodu, za dialog a přátelství mezi národy a náboženstvími.
- Za křesťany, aby se dokázali kriticky konfrontovat se současnou kulturou, uměli čelit jejím pokušením a účinně vstupovali do všech oblastí kulturního, ekonomického, sociálního i politického života, a všude šířili křesťanskou kulturu života.
- Stvořiteli, který svou přítomností naplňuješ celou zem: pohleď s láskou na naši zem, která je sužována nenávistí a násilím, a dej, aby se všichni lidé stali činiteli spravedlnosti a pokoje, a svět tak znovu našel cestu svornosti a dialogu.
- Za věrné zemřelé, kteří se sytili chlebem života, aby v jeho síle žili navěky.

K: Otče, tys nás ve svém Synu obdařil pravým Chlebem života. Dej, abychom v jeho síle žili v lásce jako tvé milované děti a nezarmucovali tvého svatého Ducha, který nám vtiskl svou pečeť pro den vykoupění. Prosíme o to skrze Krista našeho Pána.

L: Amen.